บทที่ ๑๑
ญี่ปุ่นกลายเป็นมหาอำนาจโลก ค.ศ. ๑๙๑๔–๑๙๒๒

ญี่ปุ่นและแผ่นดินใหญ่—การประกาศสงครามต่อเยอรมนี—ข้อเรียกร้อง ๒๑ ประการ—ความสัมพันธ์กับเหล่าพันธมิตร—การตกลงสันติภาพ—การประชุมที่วอชิงตัน

เมื่อเกิดมหายุทธขึ้นในยุโรปในเดือนสิงหาคม ค.ศ.๑๙๑๔ โดยที่ได้สร้างความเจริญมาแล้วถึง ๕๐ ปี ญี่ปุ่นก็ได้อยู่ในฐานะที่จะเข้าแทรกแซงทางทหารในเรื่องยุโรปเป็นครั้งแรกในปี ๑๙๑๘ เมื่อมหายุทธได้สิ้นสุดลง ญี่ปุ่นผู้เข้าแทรกแซงทางทหารก็ได้กลายเป็นมหาอำนาจโลกไปด้วย โดยมีกำลังแสนยานุภาพทางบกทางทะเลที่สามารถจะยืนหยัดสิทธิต่าง ๆ ที่ญี่ปุ่นได้แอบอ้างไว้ และโดยมีเศรษฐกิจที่พัฒนาไปไกลพอที่จะหนุนเนื่องกำลังแสนยานุภาพ ประชากรและเกียรติภูมิของประเทศชาติได้ ดังนั้น ณ พระราชวังแวร์ซายส์ (Versailles) ผู้แทนญี่ปุ่นได้ถูกจัดอันดับความสำคัญต่อจากอังกฤษ ฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา ในองค์การสันนิบาตแห่งชาติ (League of Nations) ญี่ปุ่นมีที่นั่งประจำในคณะมนตรี (Council) ในที่สุด ณ วอชิงตัน ใน ค.ศ. ๑๙๒๒ กิจกรรมของญี่ปุ่นกลายเป็นเรื่องของการตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งมุ่งหาหนทางที่จะจำกัดการก้าวรุกหน้าของญี่ปุ่นในจีนและที่อื่น ๆ เหตุการณ์นั้นถือเป็นบรรณาการที่แม้จะไม่พึงปรารถนานัก แต่ก็ก้าวรุดไปในอัตราที่ทรงพลังแข็งแกร่งและอิทธิพลญี่ปุ่นกำลังเติบใหญ่ยิ่ง

นี่คือสถานการณ์ที่แตกต่างจากสถานการณ์ที่โตกูงาวาได้เผชิญมาแล้วหรือกลุ่มผู้นำเมอิจิได้พานพบมาแล้ว กระนั้น นโยบายที่สร้างสถานการณ์นั้นขึ้นมาก็เป็นพัฒนาการของนโยบายแห่งศตวรรษที่ ๑๙ มากกว่าจะเป็นสถานการณ์ที่แยกออกไป ความเกรงกลัวตะวันตกล่วงล้ำก้ำเกินยังคงมีปรากฏในความคิดของญี่ปุ่นที่มีต่อกิจการต่างประเทศ ทำให้เป็นที่ยอมรับเกือบจะโดยถ้วนทั่วทุกตัวคนว่าจำเป็นต้องสร้างพลังแห่งชาติขึ้น เบื้องหลังนั้นคือปฏิกิริยาเช่นเดียวกันที่แล่นขนานกันไป แม้จะมีเนื้อหาสาระใหม่ คือเรื่องที่ในต้นสมัยได้ตราหน้า "การเปิดประเทศ" (Kaikoku) และเรื่อง "ขับอนารยชน" ("joi") มีคนโต้แย้งเช่นเดียวกับมีผู้สนับสนุนการเปิดประเทศ

ว่า ประเทศชาติต้องยึดถือปฏิบัติกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามระเบียบหลักการที่ตะวันตกได้วางไว้ และควรแสวงหาความรับรองเท่า ๆ กับความปลอดภัยในขอบข่ายระเบียบกฎเกณฑ์นั้นโดยการสร้างพันธมิตร แลกเปลี่ยนสินค้า หยิบยืมแนวความคิดเห็น อย่างไรก็ตาม ก็มีอีกฝ่ายที่ไม่ประนีประนอมโดยปรารถนาที่จะหันหลังให้กับตะวันตกเลยทีเดียว อันที่จริงแล้ว พวกเขาได้เร่งเร้าการอยู่โดดเดี่ยว หรือมิฉะนั้นก็ทำสงครามปลดแอก ดังที่ฝ่ายต้องการขับชนต่างชาติได้ทำมาแล้ว แต่ในการเรียกร้องให้ญี่ปุ่นมีความเหนือกว่าในเอเชียตะวันออก ซึ่งจะทำให้ญี่ปุ่นเป็นอิสระจากความช่วยเหลือของตะวันตก และสามารถขับความพยายามใดก็ตามที่จะขยายการครอบงำโดยชาวตะวันตกนั้น ชาวญี่ปุ่นได้เรียกร้องต่อความอคติและอารมณ์ต่าง ๆ เหมือนกัน

ในแวดวงทั้งสองกลุ่ม มีความสนอกสนใจมากในเรื่องแผ่นดินใหญ่เสมอเหมือนกัน ตั้งแต่ ค.ศ.๑๘๙๔ ความผูกพันทางภูมิศาสตร์กับประเพณีนิยมได้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นโดยสงครามที่เกิดขึ้นสองครั้งติดต่อกันและการได้รับดินแดนซึ่งทำให้ญี่ปุ่นมีผลประโยชน์ที่จะต้องพิทักษ์และการได้เหยียบแผ่นดินใหญ่ที่จะทำให้ได้ดินแดนอื่น ๆ เพิ่มเติม ผลก็คือต้องทำให้จีนและประเทศเพื่อนบ้านของจีนทางตอนเหนือเป็นเป้าหมายแห่งความทะยานอยากของญี่ปุ่น คนร่วมสมัยคนหนึ่งได้พรรณนาเรื่องนี้อย่างตรงไปตรงมาว่าเป็น "ความแน่วแน่ที่จะเป็นเจ้าเข้าครองเอเชียตะวันออกโดยไม่มีผู้ใดจะต้านทานได้"[๕๙] ซึ่งสงครามในยุโรปหันเหความสนใจของมหาอำนาจไปนั้นมีส่วนทำให้ความแน่วแน่ของญี่ปุ่นเป็นไปได้ในภาคปฏิบัติ ผลที่ได้รับนั้นมั่นคงขึ้นจากการกระทำของรัฐบาลระหว่าง ค.ศ.๑๙๑๔-๑๙๒๒ ในอีกแง่หนึ่ง นโยบายญี่ปุ่นมิได้มั่นคงและมิได้เป็นการง่ายดายที่จะตกลงกันได้ดังที่คิดกัน เพราะมีความคิดทัศนคติแตกต่างกันแม้แต่ในเรื่องจีน ซึ่งนำไปสู่การโต้เถียงกันอย่างขมขื่นยิ่ง

อันที่จริงแล้ว อาจจะแบ่งเรื่องที่โต้แย้งกันด้วยเรื่องนโยบายเอเชียตะวันออกได้เป็น ๓ ประการ .–

ประการแรก ปรากฏตัวอย่างในข้อเรียกร้องเพื่อปฏิรูปในเกาหลีซึ่งก่อเกิดสงครามขึ้นในปี ๑๘๙๔-๕ เป็นข้อเรียกร้องที่ปรารถนาจะสร้างสันนิบาตแห่งบรรดารัฐเพื่อตั้งรับ ปรารถนาจะสร้างรัฐให้ทันสมัยและภายใต้การนำของญี่ปุ่น ซึ่งจะทำให้สมาชิกเป็นอิสระจากการบังคับบัญชาของฝ่ายตะวันตก ความคิดนี้ช่วยทำให้เกิดการผนวกเกาหลี เป็นขั้นตอนที่ให้เหตุผลว่าเป็นวิธีเอาชนะความเฉื่อยชาเกียจคร้านและปฏิกิริยาต่าง ๆ ของเกาหลี อีกทั้งทำให้มีการจด ๆ จ้อง ๆ ในการเมืองของจีนซึ่งดำเนินไปเพื่อแสวงหาคนที่สามารถจะให้ความร่วมมือกับ

ญี่ปุ่น ถ้าญี่ปุ่นหนุนหลังได้---และความลังเลของคนพวกนี้ ในบางครั้งบางคราวที่มีอยู่อย่างล้นเหลือ---ด้วยอาวุธและเงินทองของญี่ปุ่นเอง อย่างไรก็ตาม **มีความแย้งเป็นตรงกันข้าม** ได้แก่ การสนับสนุนนักปฏิวัติในต่างแดนไกลโพ้นทะเลอาจเป็นวิธีหนึ่งที่จะกระตุ้นกระบวนการทันสมัยได้ แต่ก็มีความเสี่ยงเสมอว่ามันอาจจะเป็นการส่งเสริมพวกหัวรุนแรงในประเทศ ในขณะที่การแทรกแซงทหารที่มีจุดมุ่งหมายที่จะให้จีนต่อต้านตะวันตกอาจจะมีแนวโน้มอย่างผิดคาดในการปลุกใจให้เกิดลัทธิชาตินิยมซึ่งมีเป้าหมายแห่งความเป็นปฏิปักษ์ คือ ญี่ปุ่น

ประการที่สอง นอกเหนือจากนี้ หนทางเลือกก็คือ แผนการสร้างจักรวรรดิบนภาคพื้นทวีป ซึ่งจะทำให้ญี่ปุ่นมิได้รับพลังมากพอที่จะปกป้องพื้นที่ได้ด้วยตนเองตามลำพัง แผนการนี้เริ่มต้นด้วยการเป็นแผนยุทธศาสตร์ทางทหารเกี่ยวข้องกับเกาหลี แมนจูเรีย และอาจเกี่ยวกับมงโกเลียด้วย โดยมีเป้าหมายแรกที่จะปกป้องดินแดนเหล่านี้ ให้พ้นจากรุสเซีย แต่ในศตวรรษที่ ๒๐ เมื่อภูมิภาคมีความสำคัญโดยเป็นตลาดการค้าและแหล่งวัตถุดิบแล้ว แผนการนั้นย่อมมีเป้าหมายทางเศรษฐกิจอีกด้านด้วย แผนนี้ลงเอยด้วยการสร้างการอุตสาหกรรมในเกาหลีเหนือและแมนจูเรียใต้ภายหลัง ค.ศ.๑๙๓๐

ประการที่สาม การใช้แผนการสร้างจักรวรรดิดังกล่าวในประเทศจีนนั้น แม้จะมีการเน้นมากในเรื่องการค้าและทางออกสำหรับการลงทุน แน่นอนอย่างไม่ต้องสงสัยว่า ต้องมีคนที่หวังพบโอกาสในประเทศจีนดังที่อังกฤษได้พบโอกาสมาแล้วในอินเดีย---ดังเช่นมีคนคิดเรื่องความยิ่งใหญ่ของจักรวรรดิแผ่ขยายไปถึงคาบสมุทรอินโดจีนและไกลกว่านั้นอีก---แต่สำหรับคนส่วนใหญ่แล้ว ถ้าจีนไม่เป็นพันธมิตร จีนก็ต้องเป็นแหล่งความมั่งคั่งของญี่ปุ่น เมื่อเป็นเช่นนั้น ไม่ว่าจีนจะปรารถนาหรือไม่ก็ตาม จีนจะมีส่วนทำให้พื้นที่มีความมั่นคง ถึงกระนั้นก็มีปัญหาถ้าจีนดื้อดึงดัน การค้าย่อมต้องได้รับความสนับสนุนจากฐานทัพและบางครั้งจากการใช้กำลัง ถ้าสิทธิของญี่ปุ่นเป็นอภิสิทธิ์หรือเป็นสิทธิพิเศษโดยเฉพาะอาจจะยั่วยุให้อังกฤษและสหรัฐอเมริกาเป็นปฏิปักษ์ด้วย ฉะนั้น การแผ่ขยายเศรษฐกิจเพื่อสิ่งทั้งหมดโดยสันติวิธีอย่างเปิดเผยในเจตจำนงย่อมเกี่ยวพันไปถึงการเสี่ยง ซึ่งมิใช่ว่าทุกคนพร้อมที่จะเสี่ยง

แผนการเหล่านั้นและนโยบายเหล่านั้นสอดคล้องกันมากในด้านหนึ่ง เพราะทั้งแผนการและนโยบายมีคุณประโยชน์อย่างยิ่ง โดยมีส่วนเพิ่มพูนพลังของญี่ปุ่น จึงอาจถือได้ว่าเป็นกรรมวิธีที่แตกต่างออกไปในการมุ่งบรรลุเป้าหมาย แม้จะมีลักษณะแตกต่างค่อนข้างจะเป็นตรงกันข้าม โดยความเชื่อถือในเรื่องหนึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นอุปสรรคต่อการยอมรับเรื่องอื่นที่

เหลือ ในอีกแง่หนึ่ง แผนการและนโยบายเหล่านั้น ยังไม่เป็นการเพียงพอเช่นกันที่จะค้ำประกันการกระทำอันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยเอกฉันท์ เมื่อเวลามาถึงเพื่อตัดสินใจจริง ๆ---เช่น การร่างบันทึกทางการทูต หรือการเคลื่อนกำลัง---ประเทศที่มีกำลังจำกัดต้องมีความแจ่มแจ้งว่า อะไรคือจุดมุ่งหมายแรกสุด เมื่อถึงเวลานั้นแล้ว อะไรสำคัญกว่า? การปิดปากเสียงความคิดเห็นของตะวันตก? หรือการเอาฐานทัพที่จำเป็น? ควรขู่เข็ญจีนหรือควรเอาใจผู้นำจีน? เมื่อพิจารณาความจริงว่าบรรดามหาอำนาจมีส่วนเกี่ยวข้อง การกระทำในจีน หรือแมนจูเรียจะเหมาะสมถูกต้องกว่านั้นไหม? ตามหนทางที่เลือกไว้? นี่คือคำถามประเภทที่รัฐบาลต้องตั้ง ผู้ร่วมรัฐบาลเองแม้ผูกพันโดยทั่วไปต่อนโยบายขยายดินแดนก็มิได้ค้ำประกันว่า จะมีคำตอบเหมือนกัน

ผู้นำเมอิจิที่ยังมีชีวิตอยู่จนถึงบัดนั้น เช่น ที่ปรึกษาอาวุโสของพระจักรพรรดิในเรื่องสำคัญของรัฐ ต่างก็ล้วนมีแนวโน้มที่จะรอบคอบ ยามางาตา อาริโมโตซึ่งมีอิทธิพลมากที่สุดภายหลังอสัญกรรมของอิโตมักจะถูกมองว่ามีเลือดทหาร แต่ข้อวิจารณ์ของเขาในเรื่องการต่างประเทศใน ค.ศ.๑๙๑๔ และ ๑๙๑๕ ได้แสดงให้เห็นว่าเขาเองไม่เต็มใจที่จะให้ความเห็นชอบกับมาตรการต่าง ๆ ที่ส่อลักษณะยั่วยุสงคราม เขาเห็นด้วยว่า ญี่ปุ่นต้องเสริมฐานะในจีนและแมนจูเรียให้แข็งแกร่ง ในขณะเดียวกัน เขาได้ระบุปัจจัยสองประการที่เป็นข้อจำกัดสำหรับญี่ปุ่น คือ **ปัจจัยแรก** ได้แก่ การที่ต้องไม่กระทำการใด ๆ ในลักษณะยั่วยุมหาอำนาจ **ปัจจัยที่สอง** คือ ต้องเอาชนะจีนให้ยินยอมให้ความร่วมมืออย่างแท้จริง โดยวิธีนี้เท่านั้น ญี่ปุ่นจึงจะมีความเป็นปึกแผ่นในสิ่งที่ตนได้มาและยึดมั่นไว้ได้เมื่อสงครามในยุโรปสิ้นสุดลง เพราะทันทีที่สงครามยุติ เขาคิดว่า "บรรดาประเทศต่าง ๆ จะมีเป้าความสนใจมาที่ตะวันออกไกลและผลประโยชน์และลัทธิต่าง ๆ ที่จะได้จากภูมิภาคนี้" ทำให้ทวี "การแข่งขันกันระหว่างเผ่าพันธุ์ผิวขาวกับผิวที่ไม่ขาว"[๖๐] ในสถานการณ์นี้ ญี่ปุ่นและจีนต้องร่วมมือกันเพื่อความอยู่รอด ความร่วมมือจะเป็นไปไม่ได้ ถ้าในขณะเดียวกัน ญี่ปุ่นประพฤติตนบาดหมางกับจีนจนบางทีก็เป็นการผลักไสจีนสู่อ้อมแขนของสหรัฐอเมริกา

ในกองทัพบก เหล่านายทหารอาวุโสยอมรับทรรศนะยามางาตา คนอื่นเลือกที่จะให้ญี่ปุ่นพึ่งพาความพยายามด้วยตนเอง ดังที่ได้ทำมาแล้วเมื่อสู้กับรุสเซีย ใน ค.ศ.๑๙๐๔ และให้ญี่ปุ่นมุ่งทุ่มเทตั้งฐานทัพขึ้นในภาคเหนือ ตรงกันข้ามกับวงการทูตส่วนใหญ่ที่มีความวิตกกังวลใคร่จะดำเนินนโยบายโดยการเจรจามากกว่าใช้กำลัง นักการเมืองพรรคต่าง ๆ มีความดึงดูดใจที่ให้การสนับสนุนการแทรกซึมทางเศรษฐกิจ เพราะมีความเชื่อมโยงกับนักธุรกิจ และดึงดูดใจต่อความปรารถนาผลสำเร็จอันรวดเร็ว เพราะต้องการคะแนนเสียง ดังนั้น เรื่องหลากหลายว่าสิ่งใด

ควรมาก่อนมาหลังก็ล้วนแสดงออกมาในรูปของการโต้แย้งคารมกันทางการเมือง ยิ่งกว่านั้น การตัดสินใจในเวลาใดก็ตาม มีทีท่าว่าจะสะท้อนดลยภาพแห่งพลังทางการเมืองระหว่างกลุ่มต่าง ๆ กับบุคคลต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นการออมชอมความคิดเห็นกัน

แรงกดดันจากภายนอกมีส่วนสร้างอิทธิพลการตัดสินใจเช่นกัน หนังสือพิมพ์ที่นิยมกันและเต็มไปด้วยเลือดรักชาติในท่วงที ก็ย่อมต้องพิจารณาแรงกดดันนี้ด้วย เมื่อต้องการเรียกร้องให้ปฏิบัติการอะไรก็ตามไปตามประเด็นใดก็ตาม รวมทั้งฝูงชนด้วย ซึ่งมักตื่นเต้นในเรื่องเช่นนี้อย่างง่ายดายเพราะได้ถูกอบรมบ่มนิสัยให้มีความจงรักภักดีมาแล้วจากโรงเรียนหรือจากกองทัพ และแล้วยังมีแรงกดดันส่วนบุคคลอีก ซึ่งยากที่จะประเมินแต่เป็นแรงที่เพียรพยายามมากเป็นแรงกดดันที่ช่วยเสริมส่งให้เป็นที่รู้แจ้งแก่คนทั่วไป อีกทั้งยังมีสมาคมต่าง ๆ ของพวกรักชาติ แห่งแรก คือ เกนโยชา (Genyosha) ตั้งขึ้นโดยซามูไรดั้งเดิมในฟูคูโอกา (Fukuoka) ใน ค.ศ.๑๘๘๑ ซึ่งมีการปฏิบัติการหลากหลายตั้งแต่การสืบจารกรรม การปลุกระดมมวลชน และการฆาตกรรมในเกาหลีไปจนถึงการให้กำลังคนเพื่อไปใช้ในการเลือกตั้งรัฐสภา และความพยายามที่จะข่มขู่ผู้คนที่สมาคมตั้งข้อหาว่า "อ่อนแอ" ในการต่างประเทศ เช่น การจู่โจมโอคูมาด้วยระเบิด ใน ค.ศ.๑๘๘๙ ก็เป็นฝีมือสมาชิกของสมาคมนี้ เช่นเดียวกับฝีมือลอบปลงพระชนม์พระราชินีของเกาหลีใน ค.ศ.๑๘๙๕ ใน ค.ศ.๑๙๐๑ อูชิดา เรียวไฮ (Uchida Ryohei) สมาชิกของสมาคมนี้ที่ได้รับความอุปถัมภ์จากโตยามา มิตสุรุ (Toyama Mituru) ได้เป็นผู้ก่อตั้งสมาคมที่มีชื่อเสียงยิ่งกว่านั้นอีก คือ สมาคมแม่น้ำอามูร์หรือโคคูริวไก (The Amur River society---Kokuryukai---ส่วนใหญ่เรียกว่าสมาคมมังกรดำ---Black Dragon Society) สมาคมนี้ดำเนินงานของสมาคมเกนโยชา แต่เน้นเรื่องแมนจูเรียแทนเรื่องเกาหลี หลังปี ๑๙๐๕ เมื่อไตร่ตรองขั้นตอนรุกคืบหน้าของญี่ปุ่น สมาคมได้หันไปหาจีน มีการติดต่อกับบุคคลเช่นอย่าง ซุน ยัต เซ็น (Sun Yat-sen) และสมาคมนี้ได้กระทำตนเป็นกึ่งหน่วยสืบข่าวลับให้กองทัพบกญี่ปุ่น ในขณะเดียวกัน สมาคมนี้ก็พยายามจะดึงผู้นำญี่ปุ่นให้เห็นคล้อยตามแผนของสมาคม บางครั้งก็ขู่เข็ญคุกคาม บางครั้งก็ใช้วิธีการเจรจาหว่านล้อม---อูชิดา และโตยามา ซึ่งต่างก็เป็นซามูไรดั้งเดิมที่แสดงความจริงใจอย่างเปิดเผยได้มีหนทางเข้าถึงวงการชั้นสูง---และบางครั้งก็โดยการเดินขบวนประท้วง แผนการของสมาคมได้ถูกร่างขึ้นในบันทึกช่วยจำซึ่งอูชิดาส่งให้เจ้าหน้าที่รัฐบาลในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.๑๙๑๔ โดยระบุว่า ต้องส่งสายสืบญี่ปุ่นไปกระตุ้นมิตรสหายของตนในแวดวงคนจีนหัวรุนแรง ให้ก่อการปฏิวัติ กองทัพญี่ปุ่นต้องถูกส่งเข้าไป**ฟื้นฟูระเบียบแบบแผน** และให้บุคคลที่ตนอุปถัมภ์ (Protégées) ได้มีอำนาจ และทำสัญญาเป็นพันธมิตรร่วมป้องกัน นี่คือแบบอย่างของเกาหลีแห่งปี ๑๘๙๔ ที่จะซ้ำรอยอีกครั้ง

แม้ว่าทั้งสมาคมโคคูริวไกและกลุ่มใด ๆ ก็ตามไม่สามารถจะใช้อิทธิพลเด่นชัดเหนือนโยบายญี่ปุ่น ผลของการใช้แรงกดดันนี้ทั้งภายในและภายนอกรัฐบาลย่อมสามารถจะสร้างบรรยากาศแห่งความคิดเห็นที่เห็นชัดถึงการก้าวคืบหน้าในบางรูปแบบบนแผ่นดินใหญ่เอเชีย--- ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจหรือทหารในจีนหรือในแมนจูเรีย ไม่ว่าจีนจะร่วมมือหรือไม่ร่วมมือก็ตาม---ทั้ง ๆ ที่เสมือนมีน้ำขึ้นน้ำลง ในชั้นแรก กลุ่มหนึ่งเหนือมือกว่าอีกกลุ่ม และแล้วอีกกลุ่มก็กลับเป็นฝ่ายเหนือมือ และทั้ง ๆ ที่มีแนวทางการเปลี่ยนแปลง ก็ยังมีผลเป็นการเคลื่อนไหวทั้งมวลมุ่งสู่การที่จะให้ญี่ปุ่นได้ครอบงำพื้นที่อันประกอบด้วย จีน แมนจูเรีย เกาหลีและหมู่เกาะใกล้เคียง นี่คือ แก่นสารแห่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระหว่าง ค.ศ.๑๙๑๔-๑๙๒๒

วิกฤตการณ์ยุโรปแห่ง ค.ศ.๑๙๑๔ ได้เกิดขึ้นเมื่อญี่ปุ่นมีรัฐบาลที่เต็มใจจะหาประโยชน์จากวิกฤตการณ์นั้น รัฐบาลยามางาตาที่สืบต่อจากรัฐบาลของคัตสุราเมื่อปีที่แล้ว ได้ล้มอีกในเดือนมีนาคม ค.ศ.๑๙๑๔ สืบเนื่องมาจากการเปิดโปงการรับสินบนเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการทำสัญญาของกองทัพเรือ เรื่องนี้ทำให้โอคูมา ชิเงโนบู ได้ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี โดยมี คาโต (Kato Komei) ว่าการต่างประเทศ ทั้งคู่เป็นนักการเมืองจากพรรคที่สนับสนุนการสร้างพันธมิตรกับอังกฤษ แต่มิได้รู้สึกผูกพันในเรื่องนี้ที่จะรักษาสถานะเดิมในจีน แม้จะมีความจริงว่านี่เป็นจุดประสงค์หลักของข้อตกลงที่ปรากฏชัดแจ้งก็ตาม อันที่จริง โอคูมา และ คาโต มีความวิตกกังวลใคร่จะเสริมฐานะญี่ปุ่นในจีนให้แข็งแกร่งทุกวิถีทาง

สิ่งนี้ปรากฏชัดในต้นเดือนสิงหาคม เมื่อรุสเซีย ฝรั่งเศส และอังกฤษประกาศสงครามอย่างรวดเร็วต่อเนื่องกันต่อเยอรมนี การกระทำนี้ก่อเกิดคำถามขึ้นมาว่า พันธมิตรญี่ปุ่นอังกฤษที่แม้จะไม่ระบุว่ามีข้อผูกมัดในกรณียุโรป ควรจะทำให้ญี่ปุ่นมีข้อผูกพันทางทหารในสถานการณ์นั้นหรือไม่ ไม่กี่วัน อังกฤษก็ตั้งประเด็นนี้เอง เมื่อต้องการให้ญี่ปุ่นช่วยปกป้องฮ่องกงและเวยไฮเวย ตลอดจนมีปฏิบัติการทางทะเลต่อพ่อค้า โจรสลัดเยอรมนีในน่านน้ำแปซิฟิค โดยเฉพาะคาโตเองรู้สึกว่า นี่เป็นเรื่องจำกัดเกินไปและไร้ผลเกินไปที่จะให้ความร่วมมือกับอังกฤษ เขาเลือกสงครามโดยโต้แย้งว่า เสรีภาพในการกระทำซึ่งย่อมมาพร้อมกับสถานการณ์สงครามเต็มที่นั้นมีน้ำหนักมากกว่าน้ำหนักฝ่ายข้างเสี่ยงที่จะเป็นฝ่ายปราชัย และในวันที่ ๘ สิงหาคม เขาประสบความสำเร็จในการเกลี้ยกล่อมรัฐบาลและองคมนตรีให้เห็นคล้อยตามทรรศนะของเขา ข่าวนั้นทำให้ทางฝ่ายลอนดอนตื่นตระหนก ด้วยคิดเหมือนผู้แทนของบรรดามหาอำนาจว่า เจตจำนงของนายคาโตนั้นก็คือจะให้จีนเข้าพัวพันในสงครามแล้วจะได้กอบโกยผลประโยชน์

จากการที่ยุโรปยังฝักใฝ่กับกิจการส่วนตนในยุโรป ทางฝ่ายลอนดอนจึงพยายามที่จะให้ญี่ปุ่นเปลี่ยนการตัดสินใจก่อนเป็นอันดับแรก แล้วจะขอคำมั่นว่า ญี่ปุ่นจะไม่ปฏิบัติการใดต่อฐานทัพเยอรมนีบนชายฝั่งทะเลของจีน แต่ความพยายามทั้งสองประการไม่สำเร็จผล ในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ญี่ปุ่นเรียกร้องให้เยอรมนีถอนทหารหรือปลดอาวุธเรือรบเยอรมันในน่านน้ำตะวันออกไกล และให้มอบดินแดนที่เช่าจากจีนให้แก่ญี่ปุ่นคือเกียวเจา (Kiaochow) เมื่อข้อเรียกร้องได้ถูกเพิกเฉย ญี่ปุ่นก็ประกาศสงครามในวันที่ ๒๓ สิงหาคม

ปฏิบัติการทางทหารของญี่ปุ่นนั้นเที่ยงและสำเร็จผล ในวันที่ ๒ กันยายน ค.ศ. ๑๙๑๔ กองพลของญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกในคาบสมุทรชานตุง (Shantung) และเคลื่อนสู่เมืองชิงเตา (Tsingtao) และอ่าวเกียวเจา ในวันที่ ๗ กันยายน เมืองชิงเตาแตก นับเป็นการปฏิบัติการที่เสร็จสมบูรณ์ ในขณะเดียวกันการปฏิบัติการทางทะเลระหว่างเดือนตุลาคมได้นำไปสู่การยึดครองหมู่เกาะของเยอรมนีซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเส้นศูนย์สูตร (Equator) ในน่านน้ำแปซิฟิค ดังนั้น ไม่ถึงสามเดือน ฐานทัพเยอรมันทั้งหมด เส้นทางรถไฟ และสถานที่ฝ่ายทหารอื่น ๆ ที่อยู่ในแวดวงแห่งผลประโยชน์ก็ถูกญี่ปุ่นยึดหมด

นี่เป็นการเปิดหนทางแจ่มชัดสำหรับการปฏิบัติการในเรื่องจีน หรือสำหรับการขยายขอบข่ายปฏิบัติการมากกว่า ซึ่งได้เริ่มเมื่อปีที่แล้ว ชาวญี่ปุ่นมากมาย โดยเฉพาะสมาชิกสมาคมโคคูริวไกและสมัครพรรคพวกที่เข้ามาสมทบได้ต้อนรับความสำเร็จของพวกพ้องของ ดร.ซุน ยัตเซ็น ในการปฏิวัติจีนที่เมืองวูฮัน (Wuhan) ใน ค.ศ.๑๙๑๑ ซึ่งนำไปสู่การสถาปนาสาธารณรัฐจีนใน ค.ศ.๑๙๑๒ พวกเขาผิดหวังด้วยเช่นกันเมื่อข้าราชการเดิมของจักรวรรดิจีน คือ ยวนซีไข (Yuan Shih-k'ai) ได้กลายเป็นประธานาธิบดี แทนที่จะเป็น ดร.ซุน ผู้ซึ่งพวกเขาหวังไว้ว่าจะวางแผนสร้างชาติจีนให้ทันสมัยโดยร่วมมือกับญี่ปุ่น ดังนั้น ญี่ปุ่นจึงมีความเห็นอกเห็นใจ ดร.ซุน กันมาก เมื่อเขาได้นำการกบฏต่อต้านยวน ใน ค.ศ.๑๙๑๓ ยิ่งกว่านั้น เมื่อชาวญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งในเมืองนานกิง (Nanking) ถูกฆ่าตาย หรือถูกปฏิบัติการอย่างรุนแรงโดยกองพลทหารภายใต้การบังคับบัญชาของจางโซหลิน (Chang Tso-lin) ซึ่งได้ถูกสั่งไปปราบกบฏ ความรู้สึกถูกหยามศักดิ์ศรีก็หาทางออกที่พอจะปฏิบัติได้ การชุมนุมประท้วง บทบรรณาธิการแถลง และการลอบสังหารเจ้าหน้าที่กระทรวงต่างประเทศคนหนึ่งก็ล้วนเพียงพอที่จะทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นมีความเห็นคล้อยตามในการตั้งข้อเรียกร้องในเดือนตุลาคม เพื่อขอค่าเสียหายและให้ขับจางโซหลิน ยวนมีทางเลือกน้อย แต่ก็ต้องยอมทำตามข้อเรียกร้องรวมทั้งให้สิทธิสร้างรถไฟใหม่แก่ญี่ปุ่น

เป็นที่คาดกันว่า เมื่อโอคูมาได้ขึ้นมาแทนยามาโมโต เขาก็จะดำเนินการและพัฒนานโยบายของยามาโมโตในด้านดังกล่าว เพราะเป็นที่รู้กันดีว่า เขาเห็นด้วยกับการปฏิบัติการเข้มแข็งในแผ่นดินใหญ่ ดังนั้น เขาจึงถูกแรงกดดันใน ค.ศ.๑๙๑๔ ให้ใช้ความเป็นปฏิปักษ์กับเยอรมนีเป็นโอกาสเหมาะที่จะล้มยวนซีไข อย่างไรก็ตาม ทั้งเขาและกระทรวงการต่างประเทศมีความเห็นใจ ตามสมควรที่คิดเช่นนั้น พวกเขาถือว่า การเจรจากับฝ่ายที่มีอำนาจอาญาสิทธิ์ตั้งมั่นมีประโยชน์กว่าการยุยงส่งเสริมการปฏิวัติ ดังนั้น พวกเขาจึงพร้อมสำหรับข้อเสนออีกแบบหนึ่งที่มาจากฝ่ายกองทัพบก โดยเฉพาะผู้ช่วยทูตทหารในกรุงปักกิ่ง ข้อเสนอเหล่านั้นเป็นผลงานของคาโตและเจ้าหน้าที่กลุ่มหนึ่งของรัฐบาล เป็นข้อเสนอระบุเน้นรายการขอสัมปทานมากมายจากจีนที่มีจุดมุ่งหมายและเมื่อได้ปฏิบัติแล้ว จะทำให้ญี่ปุ่นเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพามิตรไมตรีจากจีนเลย ข้อเสนอนั้นระบุเป็นประการแรก ให้โอนสิทธิในมณฑลที่เยอรมนีได้จากจีนนั้นให้เป็นของญี่ปุ่น นี่หมายถึงการขอให้จีนรับรองสิทธินั้นที่ญี่ปุ่นได้อยู่แล้ว (fait accompli) เพราะกองทัพญี่ปุ่นได้ยึดครองพื้นที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนใหญ่ไว้แล้ว ประการต่อมา ข้อเสนอได้ร่างแผนรถไฟเพิ่มเติมและสิทธิในเหมืองแร่ในแมนจูเรียและมงโกเลีย รวมทั้งอภิสิทธิ์อื่น ๆ ทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองในภูมิภาคเป็นการเสริมส่งญี่ปุ่น ท้ายสุด จีนต้องถูกบังคับมิให้มอบหรือให้เช่าพื้นที่ชายฝั่งทะเลแก่มหาอำนาจใด ๆ---คำมั่นสัญญาซึ่งได้ระบุไว้โดยเฉพาะในกรณีฟูเกียน (Fukien) ซึ่งญี่ปุ่นมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ---และจะต้องเตรียมการสำหรับการแต่งตั้งชาวญี่ปุ่นเป็นที่ปรึกษาทางการเมือง การคลัง และทางทหารในรัฐบาลจีน จีนและญี่ปุ่นมีการบริหารราชการตำรวจร่วมกันในพื้นที่สำคัญ ๆ การซื้ออาวุธญี่ปุ่นและร่วมปฏิบัติของคลังแสงของจีน

เนื้อหาข้อเสนอนั้น คือ ข้อเรียกร้อง ๒๑ ประการ ซึ่งได้ยื่นแก่เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นในปักกิ่งเมื่อต้นเดือนธันวาคม ค.ศ.๑๙๑๔ โดยมีคำสั่งว่าให้ใช้ข้อเรียกร้องนั้น เมื่อมีโอกาสเหมาะ เอกอัครราชทูตมิต้องรอคอยนานนัก ในเดือนมกราคม ค.ศ.๑๙๑๕ ยวนซีไขได้ประกาศเจตจำนงที่จะยกเลิกเขตสงคราม (war zone) คำประกาศนี้มีขึ้นระหว่างการปฏิบัติการในซานตุงและได้ขอให้กองทหารต่างชาติถอนออกจากดินแดนจีน เพราะจีนเป็นกลางในสงครามยุโรป ญี่ปุ่นถือว่า คำประกาศนี้เป็นการกระทำที่ไม่เป็นมิตร และได้ยื่นข้อเรียกร้อง ๒๑ ประการที่เตรียมแล้วทันที ยิ่งกว่านั้น การยื่นข้อเรียกร้องก็มิได้ดำเนินการผ่านขั้นตอนทางการทูตปกติ หากแต่ยื่นข้อเรียกร้องเป็นการลับเฉพาะต่อยวน โดยมีการชี้ช่องเป็นนัย ๆ ว่า ถ้ายวนปฏิเสธข้อเรียกร้อง ญี่ปุ่นอาจจะให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องการจะล้มล้างยวน

ยามางาตา ประสบความล้มเหลวในการที่จะให้โอคูมายอมรับแผนนั้น แม้ว่า ความเข้มงวดของโอคูมาจะมีผลทำให้คาโตถูกกีดกันออกจากคณะรัฐบาลที่ได้จัดตั้งใหม่ในเดือนสิงหาคมต่อมา ยิ่งกว่านั้น ปีต่อมายามางาตาสามารถสกัดกั้นความพยายามของโอคูมาที่จะให้คาโตกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีก โดยกันตำแหน่งนั้นให้แก่บุคคลที่ตนค้ำจุน คือ เตรอชิ มาซาตาเก (Terauchi Masatake) ซึ่งเป็นผู้ว่าการเกาหลี เขาเองก็มีข้อสรุปทำนองเดียวกันกับยามางาตาเกี่ยวกับแผ่นดินใหญ่ ดังนั้น เมื่อเขาจัดตั้งรัฐบาลในเดือนตุลาคม ค.ศ.๑๙๑๖ ก็มีเจตจำนงดังกล่าวในใจเขาอยู่แล้ว นโยบายต่อจีน ซึ่งเขาควบคุมอยู่นั้น ต้องดำเนินไปสู่การปรองดอง อย่างไรก็ตาม นโยบายเช่นนี้มีจุดมุ่งหมายที่มิได้ลดความต้องการของญี่ปุ่น หากแต่เป็นนโยบายที่ดำเนินโดยการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับผู้นำจีนที่เต็มใจจะส่งเสริมนโยบายนั้น โดยเฉพาะตวนฉีจุย (Tuan Chi-jui) ซึ่งมีทีท่ามากที่สุดที่จะเป็นทายาททางการเมืองของยวนซีไข ผู้ถึงแก่กรรมในเดือนมิถุนายน ดังนั้นระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.๑๙๑๗ เมื่อนิชิฮาราคาเมโซ (Nishihara Kamezo) ไปเยือนปักกิ่งในฐานะที่เป็นผู้แทนส่วนตัวของเตรอชิ ในเดือนกันยายน ค.ศ.๑๙๑๘ เมื่อเตรอชิลาออก ตวนและคณะของเขาได้รับความสนับสนุนอย่างมั่นคงจากญี่ปุ่น ช่วยทำให้อยู่ในตำแหน่งได้เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการกู้ยืมเงินที่เรียกกันว่า "เงินกู้นิชิฮารา" ("Nishihara Loans") ประมาณ ๑๔๕ ล้านเยน ซึ่งกู้เพื่อพัฒนาการโทรเลข รถไฟ เหมืองแร่ และการให้สัมปทานป่าไม้ แต่อันที่จริงแล้ว เงินกู้ส่วนใหญ่เป็นเงินทุนทางการเมืองสำหรับตวนมากกว่าจะเป็นเงินกู้เพื่อความเติบใหญ่ทางเศรษฐกิจจีน

ทั้ง ๆ ที่ความจริงมีอยู่ว่า รัฐบาลของตวนมีอาญาสิทธิ์น้อย เพราะอำนาจที่แท้จริงในส่วนใหญ่ของจีนได้ตกอยู่ในมือขุนศึกตามท้องถิ่นผู้เป็นบริวารของยวนมาก่อน เตรอชิพบว่า จะเป็นการสะดวกอย่างสูงที่จะมีมาตรการร่วมมือจากผู้นำของประเทศ อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้โดยตัวของมันเองก็ไม่เพียงพอที่จะค้ำประกันฐานะของญี่ปุ่นได้ เพื่อเป็นการพิสูจน์นโยบายของเขา เตรอชิได้คิดที่จะให้ยุโรปรับรองผลประโยชน์ที่รัฐบาลชุดก่อน ๆ ได้มา โอคูมาเป็นผู้เริ่มต้นเคลื่อนไหวตามแนวทางดังกล่าว โอคูมาได้เปรียบในแง่ที่ว่ารุสเซียมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องการอาวุธยุทโธปกรณ์จนได้มีการลงนามในข้อตกลงเป็นพันธมิตรลับของญี่ปุ่นในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.๑๙๑๖ โดยจุดมุ่งหมายที่จะปกป้องผลประโยชน์ของรุสเซีย และญี่ปุ่นในตะวันออกไกล รวมทั้งผลประโยชน์ที่ญี่ปุ่นเพิ่งได้ในแมนจูเรียและมงโกเลีย เตรอชิมีความแน่วแน่ที่จะให้แบบอย่างของตนสมบูรณ์ขึ้นโดยจะขอคำมั่นจากมหาอำนาจอื่น ๆ โดยยกเอาข้อที่ญี่ปุ่นจะร่วมสงครามด้วยนั้นเป็นข้อต่อรอง ญี่ปุ่นได้ปฏิเสธหลายครั้งแล้วที่บรรดามหาอำนาจขอร้องญี่ปุ่นให้ส่งทหารไปยุโรป หรือส่งกำลังทหารเรือไปที่ทะเลบอลติค (Baltic) ทะเลเมดิเตอเรเนียนและช่อง

แคบดาร์คาร์แนลส์ โดยเหตุผลที่ว่าแสนยานุภาพที่มีอยู่นั้นก็เพื่อป้องกันตนเองเท่านั้น แต่ในเดือนมกราคม ค.ศ.๑๙๑๗ เมื่อเตรอชิได้รับคำร้องขอทำนองนั้นอีกครั้งจากอังกฤษให้ญี่ปุ่นช่วยอังกฤษด้วยกองทัพเรือต่อต้านเรือดำน้ำเยอรมัน เตรอชิมิได้ปฏิเสธอีก เขากลับฉวยโอกาสทำข้อตกลงกันกับอังกฤษ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ค.ศ.๑๙๑๗ ระบุญี่ปุ่นให้สัญญาว่าจะส่งกำลังทัพเรือไปน่านน้ำในยุโรปและจะส่งเสริมข้ออ้างสิทธิ์ของอังกฤษที่มีต่อหมู่เกาะของเยอรมนีในแปซิฟิคใต้เส้นศูนย์สูตร โดยอังกฤษจะสนับสนุนญี่ปุ่นเป็นการตอบแทนในข้ออ้างสิทธิ์ของญี่ปุ่นเหนือชานตุง หมู่เกาะคารอไลน์ส์ (Carolines) มาเรียนาส (Marianas) และมาร์แชลส์ (Marshalls) ภายในไม่กี่สัปดาห์ ฝรั่งเศสและอิตาลีก็ได้รับการสนับสนุนให้ทำข้อตกลงลับแบบเดียวกันนี้กับญี่ปุ่น ซึ่งในกรณีนี้ ข้อตกลงกันเป็นรางวัลตอบแทนญี่ปุ่นที่ได้ช่วยเกลี้ยกล่อมจีนให้ประกาศสงครามกับเยอรมนี

ยังคงเหลือแต่สหรัฐอเมริกาเท่านั้นที่เห็นอกเห็นใจจีนและมีความรู้สึกอ่อนไหวน้อยต่อการขู่เรื่องความร่วมมือทางทหาร ในที่นี้ ญี่ปุ่นได้พยายามที่จะให้คำมั่นสัญญามากมายมิใช่ขู่คุกคาม ในเดือนกันยายน ค.ศ.๑๙๑๗ ญี่ปุ่นได้ส่งเอกอัครราชทูตพิเศษไปวอชิงตัน ชื่อ อิชิ คิคูจิโร (Ishii Kikujiro) ซึ่งได้ดำเนินการติดต่อโดยบันทึกกับแลนซิง (Lansing) ซึ่งเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ในเดือนพฤศจิกายน ทั้งสองฝ่ายได้ผูกมัดญี่ปุ่นให้เคารพในเอกราชและบูรณภาพทางดินแดนของจีน และส่งเสริมโอกาสอันเท่าเทียมกันสำหรับทุกประเทศในการค้าต่างประเทศของจีน ในอีกแง่หนึ่ง สหรัฐอเมริการับรองว่า ความใกล้ชิดทางดินแดนต่อกันทำให้ญี่ปุ่นมีผลประโยชน์พิเศษที่ญี่ปุ่นมีสิทธิ์ต้องปกป้อง

นี่คือสิ่งที่สามารถกระทำทันทีทันใดได้เพื่อเตรียมพร้อมต่อการฟ้องแย้งที่อาจคาดได้ว่าต้องมีขึ้นแต่เมื่อสงครามยุติลง การประชุมสันติภาพที่พระราชวังแวร์ซาล์ส์ได้ให้โอกาสวาระหนึ่งสำหรับญี่ปุ่นที่จะได้รับสิทธิและสถานภาพตามที่ระบุไว้ในสนธิสัญญา ในระยะนั้น ฮารา เคอิ (Hara Kei) ได้เป็นนายกรัฐมนตรี และซาอิออนจิ (Saionji) ผู้อ่อนอาวุโสที่สุดของคณะองคมนตรีคืออยู่ในวัย ๗๕ ปี ได้ถูกส่งไปเป็นผู้แทนญี่ปุ่น แต่การเปลี่ยนตัวบุคคลมิได้เกี่ยวข้องไปถึงการเปลี่ยนนโยบาย ซาอิออนจิได้เปรียบที่รู้จักเคลมองโซ (Clemenceau) ในฐานะนักศึกษา และจากการที่ได้รับการยอมรับว่าทัดเทียมกันจากฝ่ายวิลสัน (Wilson) และลอยด์ จอร์จ (Lloyd George) ในไม่ช้า เขาก็ได้แสดงว่าเขามีความแน่วแน่ที่จะให้พันธมิตรรักษาคำมั่นสัญญา เขาทำได้ดียิ่งกว่านั้นเพราะเป็นที่รู้กันถึงกำลังแสนยานุภาพของญี่ปุ่น อันที่จริง เมื่อพิจารณาถึงบทบาทอันน้อยนิดของญี่ปุ่นในระหว่างการปฏิบัติการในสงคราม ก็นับว่าบรรลุการยิ่งใหญ่

กว่าญี่ปุ่นที่มีฐานะเป็นหนึ่งในห้ามหาอำนาจที่มีตัวแทนในคณะมนตรี ๑๐ ท่าน (Council of Ten) ซึ่งได้เริ่มการถกเถียงถึงกติกาสันติภาพในเดือนมกราคม ค.ศ.๑๙๑๙

ส่วนใหญ่แล้ว ผู้แทนญี่ปุ่นพูดแต่เรื่องที่รัฐบาลของตนถือว่ามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง คือ ชานตุง หมู่เกาะในแปซิฟิค และความเสมอภาคทางเผ่าพันธุ์ (Racial equality) เรื่องแรก คือ ชานตุงได้เป็นเครื่องพิสูจน์ตั้งแต่แรกแล้วว่า จะเป็นอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ จีนได้ส่งคณะผู้แทนที่ ,ข้มแข็งมาด้วยซึ่งได้เข้าร่วมในการโฆษณาชวนเชื่ออย่างรุนแรงเพื่อจะให้เชื่อกันในคณะมนตรี ๑๐ ท่าน และในแวดวงการหนังสือพิมพ์ว่า สนธิสัญญาปี ๑๙๑๕ เป็นโมฆะเพราะได้ลงนามกันภายใต้การขู่คุกคามใช้กำลังและแม้ว่า ข้อโต้แย้งนั้นจะไม่น่าเชื่อถือโดยนิตินัย---อีกทั้งยังอาจจะต้องทนทุกข์โดยเล่ห์กลที่ว่าจะต้องเสียเปรียบที่มันอาจจะขยายไปถึงสนธิสัญญาอื่น ๆ ที่มหาอำนาจทำกับจีน- -จีนได้รับความเห็นใจจากสหรัฐอเมริกามากจนได้มีความพยายามที่จะหาข้อประนีประนอม ญี่ปุ่นผู้มั่นใจในคำมั่นสัญญาต่าง ๆ ใน ค.ศ.๑๙๑๗ ยังคงนิ่งเฉย ปฏิเสธในชั้นแรกต่อข้อเสนอของสหรัฐอเมริกาที่จะให้บรรดามหาอำนาจมีปฏิบัติการร่วม และปฏิเสธข้อเสนอของอังกฤษที่จะให้ชานตุงเป็นรัฐในอาณัติ (Mandate) ญี่ปุ่นได้ตามที่ตนต้องการในที่สุดในวันที่ ๓๐ เมษายน เมื่อได้ตัดสินใจกันว่าจะมีมาตราหนึ่งในสนธิสัญญาระบุ ยอมรับข้ออ้างสิทธิ์ของญี่ปุ่นในสิทธิดั้งเดิมของเยอรมนีในจีน โดยให้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงกันเองกับจีน อย่างไรก็ตาม นี่มิใช่จุดจบของเรื่องนี้ เพราะผู้แทนจีนปฏิเสธที่จะลงนามในสนธิสัญญาที่มีข้อความเช่นนั้น ดังนั้น เมื่อการประชุมยุติลงในปลายเดือนมิถุนายน ฐานะของญี่ปุ่นยังขาดความเห็นชอบโดยนิตินัย แม้ว่าในความเป็นจริงญี่ปุ่นจะได้ควบคุมชานตุง โดยมิได้ถูกโจมตีแต่อย่างใดในวิถีทางการทูต

เรื่องหมู่เกาะในแปซิฟิคก่อเกิดข้อพิพาทเล็กน้อย และญี่ปุ่นได้รับหมู่เกาะนั้น ๆ โดยเป็นหมู่เกาะในอาณัติขององค์การสันนิบาตแห่งชาติ แต่ในการเจรจาเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การนี้เองที่ญี่ปุ่นต้องทนต่อความแปรเปลี่ยนพลิกกลับ โดยการเร่งเร้าด้วยระลึกถึงสนธิสัญญาลับต่าง ๆ และส่วนหนึ่งมาจากการจำกัดการอพยพชาวญี่ปุ่นเข้าไปในออสเตรเลียและชายฝั่งทะเลภาคตะวันตกของสหรัฐอเมริกา---ในระยะนั้นแรงกดดันจากประชากรล้นประเทศมีส่วนทำให้ชาวญี่ปุ่นดี ๆ มากมายต้องแสวงหาโอกาสในการตั้งหลักแหล่งในดินแดนโพ้นทะเล โดยเฉพาะในดินแดนที่มีมาตรฐานการครองชีพสูง---เสียงปวงชนในญี่ปุ่นได้มีความคิดกันในเรื่องควรระบุความเสมอภาคทางเผ่าพันธุ์ไว้ในกฎบัตรขององค์การสันนิบาติแห่งชาติ ได้มีการเสนอเรื่องนี้ในกุมภาพันธ์ ค.ศ.๑๙๑๙ โดยมาคิโน (Makino) ซึ่งเป็นสมาชิกร่วมร่างกฎบัตร จีน เชคโกสโลวาเกีย ฝรั่งเศส

กรีซ อิตาลี และโปแลนด์ให้ความสนับสนุน อย่างไรก็ตาม นาย**ฮิวจ์** (Hughes) แห่งออสเตรเลีย คัดค้านอย่างขมขื่นยิ่ง ทำให้การตัดสินใจต้องเลื่อนออกไป และก่อนที่มาดิโนจะหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาอีกในเดือนเมษายนในการประชุมครั้งสุดท้ายของคณะกรรมการร่างกฎบัตร แรงกดดันจากออสเตรเลียและมลรัฐคาลิฟอร์เนียได้ทำให้เป็นที่แน่นอนกันแล้วว่า อังกฤษและสหรัฐอเมริกา **จะไม่ยอมรับเรื่องดังกล่าว** เป็นการค้ำประกันความปราชัยในเรื่องนั้น โดยปล่อยให้**ญี่ปุ่นรู้สึก**คับแค้นใจอย่างที่จะไม่มีวันบรรเทาเบาบางลงไปได้ แม้จะมีที่นั่งประจำในคณะมนตรีและมีผู้แทนเต็มที่ในคณะกรรมการต่าง ๆ และในองค์กรเลขาธิการขององค์การสันนิบาตแห่งชาติ

ความปราชัยอีกเรื่องหนึ่งที่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดมากกับการเงินการทอง และชื่อเสียงก็ได้บังเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน สืบเนื่องมาจากเรื่องที่มิได้บรรจุเข้าอยู่ในวาระของการประชุมสันติภาพเลย นั่นคือเรื่องไซบีเรียอันสืบเนื่องมาจากการที่รุสเซียปฏิวัติในปี **๑๙๑๗** โดยที่การปฏิวัติได้ทำให้พันธมิตรขาดความช่วยเหลือทางทหารจากรุสเซีย และได้ทำให้รุสเซียสูญเสียมากในตะวันออกไกล ซึ่งเป็นการคุกคามว่าจะระบาดเข้าไปในแมนจูเรียและก่อเกิดความเกรงกลัวกันว่าในระยะยาวนาน ทฤษฎีการปฏิวัติอาจจะระบาดไปทั่วภูมิภาคนั้นด้วยรวมทั้งจีน ซึ่งเป็นการบั่นทอนฐานะของญี่ปุ่น อย่างน้อยที่สุดก็เป็นสิ่งที่กองทัพบกญี่ปุ่นเห็นเป็นเช่นนั้น ผลก็คือ ในเดือนธันวาคม ค.ศ.๑๙๑๗ เพียง ๑ เดือนภายหลังรัฐประหารบอลเชวิค (Bolsheviks) ก็ได้มีการถกเถียงกันในการวางแผนที่จะสร้างเกราะทหารรอบพรมแดนทางเหนือของจีน โดยเสนอที่จะส่งทหารเข้าไปในไซบีเรีย ยึดเส้นทางรถไฟและส่งเสริมขบวนการใดก็ตามที่แอนตี้บอลเชวิค กระทรวงการต่างประเทศ ภายใต้การนำของ โมโตโน อิชิโร (Motono-Ichiro) ได้เสนอทำนองนี้แม้จะเป็นข้อเสนออีกทางหนึ่งด้วยความเกรงกลัวว่า เยอรมนีจะเป็นฝ่ายเคลื่อนไหวกระทำการ แผนทั้งสองเป็นอิสระมากจนผู้เสนอแผนการเองทั้งสองฝ่ายรู้สึกว่าจะร่วมมือกันมิได้ ทำให้เตรอชิกระอักกระอ่วนใจมาก เมื่อเรียกประชุมเพื่อวินิจฉัยนโยบายในปลายปี **๑๙๑๗** โดยเฉพาะตั้งแต่ซาอิออนจิ ฮารา และมาคิโน ล้วนเชื่อกันว่า ปฏิบัติการทางทหารนั้นเป็นการเสี่ยงทำสงครามซึ่งพวกเขาไม่เต็มใจจะให้เกิดสงครามขึ้น ผลก็คือหยุดชะงักงันสำหรับเหล่าที่ปรึกษาของรัฐบาลที่ตกลงกันมิได้จนถึงเดือนมีนาคม ค.ศ.๑๙๑๘ เมื่อยามางาตาประกาศตนไม่เห็นด้วยต่อการแทรกแซงทางทหารโดยเขาคิดว่า มันจะหมายถึงการทำสงครามกับเยอรมนีและกับรุสเซียอย่างแน่นอน ซึ่งเป็นเรื่องที่ญี่ปุ่นจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับการหนุนหลังจากพันธมิตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสหรัฐอเมริกา

เรื่องนี้มิได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนทรรศนะของฝ่ายกองทัพบก ซึ่งได้อยู่ในความควบคุมของยามางาตาน้อยลงกว่าในอดีต และกองทัพบกได้ดำเนินการในรายละเอียดของแผนปฏิบัติการ อย่างไรก็ตาม เรื่องดังกล่าวทำให้เตรอชิ ได้เป็นพันธมิตรชั่วคราวกับฮาราและบีบบังคับให้โมโตโนลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ แล้วให้ผู้ที่ขึ้นมาแทนเริ่มภาระงานที่จะหาทางให้สหรัฐอเมริกาเห็นชอบในบางรูปแบบกับการเคลื่อนไหวของญี่ปุ่น เป็นเวลาหลายสัปดาห์แล้วที่เขาคืบหน้าไปได้เพียงเล็กน้อย แม้จะรู้กันว่า ทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสพร้อมที่จะเห็นชอบกับกติกาทั่วไปของความคิดนั้น แล้วในเดือนมิถุนายนและกรกฎาคม กำลังทหารเชคโกสโลวาเกีย ได้ต่อสู้กับรุสเซียเพื่อจะหาทางออกจากรุสเซียไปทำสงครามกับเยอรมนีทั้ง ๆ ที่รุสเซียได้ยอมจำนนแล้ว กำลังทหารเชคฯ ได้ยึดเมืองวลาดิวอสต๊อค และเส้นทางรถไฟข้ามไซบีเรียตอนเหนือ เมื่อถึงจุดนี้ สหรัฐอเมริกาเสนอการแทรกแซงทางทหารบางส่วนเพื่อคุ้มครองพวกทหารเชคฯ ในการถอนตัวจากรุสเซีย ข้อเสนอนี้ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นในการกำหนดนโยบายญี่ปุ่น เพราะเป็นการพลิกฟื้นข้อโต้แย้งของฤดูหนาวและฤดูใบไม้ผลิ ในระยะนั้น กองทัพบกกำลังคิดที่จะใช้ ๗ กองพลปฏิบัติการในพื้นที่อิร์คัตส์ค์ (Irkutsk) ทางตะวันออก ตรงกันข้ามกับแผนของสหรัฐอเมริกา ซึ่งฮาราและกลุ่มของเขาเห็นด้วยนั้นเป็นแผนใช้กำลัง ๑ กองพล อย่างมากที่สุดในบริเวณเมืองวลาดิวอสต๊อค ในสถานการณ์แวดล้อมนี้ เตรอชิต้องทำงานอย่างหนักที่จะรักษาเอกภาพของรัฐบาลไว้ และได้มีข้อตกลงกันท้ายสุดในวันที่ ๒ สิงหาคม ค.ศ.๑๙๑๘ ซึ่งถือว่าเป็นการประนีประนอมที่ดีที่สุดเท่าที่เขาจะทำได้คือ ส่ง ๑-๒ กองพลญี่ปุ่นไปไซบีเรีย โดยมีอีกส่วนหนึ่งเล็ก ๆ อยู่ในแมนจูเรียคอยเสริม เขาได้สัญญากับฮาราว่า จะไม่ทำอะไรนอกเหนือไปจากนี้โดยปราศจากการปรึกษาหารือต่อไป

ทั้ง ๆ ที่ได้ให้ความมั่นใจแล้ว กองทัพบกได้ปฏิบัติการตามแผนเดิมของตนหรือแผนที่คล้ายกับแผนเดิมนั้นเอง ปลายปี ๑๙๑๘ ประมาณ ๔-๕ กองพลญี่ปุ่นได้ปฏิบัติการในลุ่มแม่น้ำอามูร์ (Amur Basin) ควบคุมเส้นทางรถไฟ และมีกำลังทหารทั้งหมดมากกว่าฝ่ายสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรฝ่ายอื่น ๆ นายกรัฐมนตรีฮาราพบว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะทำการควบคุมทหารหรือถอนทหาร แม้ญี่ปุ่นจะมีนโยบายที่ไม่เป็นที่นิยมทั้งในและนอกประเทศ และจะกระทำการให้ลุล่วงก็มิได้เช่นกัน ผู้นำรุสเซียขาวและผู้นำทหารคอสแสค (Cossack) ที่เป็นหุ่นเชิดของญี่ปุ่นนั้นก็พิสูจน์ตนเป็นอิสระมากกว่าจะช่วยญี่ปุ่น ทั้งรุสเซียขาวและคอสแสคไม่สามารถจะควบคุมการรุกคืบหน้าของฝ่ายโซเวียตจากเทือกเขาอูราล (Ural) ซึ่งได้เริ่มในปีต่อมาได้ จนกระทั่งในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.๑๙๑๙ โซเวียตอยู่ในเมืองโอมส์ค์ (Omsk) และกำลังเคลื่อนกำลังไปสู่

ตะวันออก ดังนั้น ในเมืองมกราคม ค.ศ.๑๙๒๐ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ประกาศถอนทหารเป็นตัวอย่างให้อังกฤษ ฝรั่งเศสและคานาดาถอนทหารตามด้วยอย่างรวดเร็ว คงเหลือแต่ทหารญี่ปุ่นเท่านั้น ที่ได้ขยายการยึดครองไปถึงเกาะสักคาลินตอนเหนือ (Northern Sakhalin) ในไม่ช้า เป็นการทดแทนที่รุสเซียสังหารหมู่พลเรือนญี่ปุ่นที่นิโคลาฟส์ค์ (Nikolaevsk) และถึงขนาดนั้นแล้วในกลางปี ๑๙๒๐ การเสี่ยงแทรกแซงทางทหารโดยฝ่ายญี่ปุ่นก็มีแต่จะต้องล้มเหลวในชั่วระยะเวลาอันสั้น

ไซบีเรียเป็นหนึ่งในหลาย ๆ ปัญหาของบริเวณแปซิฟิคที่จะต้องตกลง ปัญหาเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับญี่ปุ่นในทางใดทางหนึ่ง จีนยังคงปฏิเสธที่จะตกลงเรื่องชานตุง แม้จะปรากฏชัดว่า ญี่ปุ่นได้สร้างผลประโยชน์มากมาย จนเกินกว่าจะถอนตัวได้ ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับญี่ปุ่นซึ่งเสื่อมทรามลงด้วยเหตุตกลงกันมิได้ในเรื่องไซบีเรีย ก็ยิ่งเสื่อมทรุดลงด้วยเหตุข้อพิพาทเรื่องการอพยพชาวญี่ปุ่นไปสหรัฐอเมริกา ในขณะที่การลดการแข่งขันกำลังแสนยานุภาพทางทะเลก็ได้ดำเนินไปจนเกี่ยวข้องกับอังกฤษด้วย อันที่จริง รัฐบาลหลายแห่งดูเหมือนจะเห็นอันตรายอย่างแท้จริงจากการที่สหรัฐอเมริกากับญี่ปุ่นเป็นปฏิปักษ์ต่อกันนั้นอาจจะลงท้ายกลายเป็นสงคราม ความคาดหมายนี้ ทำให้บรรดารัฐบุรุษอังกฤษ เกิดความตื่นตระหนกเมื่อต้องพิจารณาถึงข้อผูกมัดเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ดังนั้น ในเดือนมิถุนายน ค.ศ.๑๙๒๑ แคนาดามีส่วนกระตุ้นอังกฤษให้ตัดสินใจว่า ข้อผูกมัดเป็นพันธมิตรควรเปลี่ยนเป็นข้อตกลงร่วมกัน (Multi-lateral agreement) จะเป็นการปลอดภัยกว่า จึงเป็นการเปิดช่องเป็นไปได้ที่จะถกเถียงโดยทั่วไปในเรื่องแปซิฟิค ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นฝ่ายริเริ่มจัดการขึ้น

ดังนั้น ผู้แทนของบรรดามหาอำนาจได้มาร่วมกันในกรุงวอชิงตันในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.๑๙๒๑ เพื่อพิจารณาปัญหาแปซิฟิคและตะวันออกไกลให้ตลอดเรื่อง การตัดสินในเรื่องนี้จะเป็นการยืนยันความสัมพันธ์แบบใหม่ระหว่างประเทศที่สงครามได้สร้างไว้ สนธิสัญญาสี่มหาอำนาจ (Four Powers Pact) แห่งวันที่ ๑๔ ธันวาคม ค.ศ.๑๙๒๑ ได้ถูกประกาศขึ้นโดยสี่มหาอำนาจ คือ อังกฤษ ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา ได้ตกลงที่จะเคารพสิทธิของกันและกันในพื้นที่และจะปรึกษาหารือกันในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ขึ้น สัญญานี้มีขึ้นแทนสัญญาพันธมิตรระหว่างอังกฤษกับญี่ปุ่นซึ่งได้สิ้นอายุลงในเดือนสิงหาคม ค.ศ.๑๙๒๓ ส่วนเรื่องกำลังแสนยานุภาพทางทะเล สหรัฐอเมริกาได้เสนอจำกัดขนาดและอานุภาพปืนไฟของเรือรบหลักและรวมเข้าด้วยกันโดยอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่นจะรักษาระวางขับน้ำของเรือรบในอนาคตให้อยู่ในอัตรา ๕ : ๕ : ๓ ตามลำดับ ญี่ปุ่นได้โต้แย้งขอเป็นอัตรา ๑๐: ๑๐ : ๗ แต่เมื่ออีกสองประเทศ

ดึงดันอัตราคงเดิม ญี่ปุ่นก็ให้ข้อแนะนำให้คงการมีป้อมปราการไว้ต่อไปในน่านน้ำแปซิฟิค ซึ่งอีกสองประเทศยอมรับ ดังนั้น สนธิสัญญาที่ลงนามกันมิได้กำหนดอัตรา ๕ : ๕ : ๓ สำหรับระวางขับน้ำของเรือรบเท่านั้น หากแต่ยังกำหนดว่าเรือรบต้องไม่มีระวางขับน้ำหนักเกิน ๓๕,๐๐๐ ตัน หรือเรือบรรทุกเครื่องบินเกิน ๒๗,๐๐๐ ตัน และปืนของกองทัพเรือต้องไม่มีขนาดลำกล้องใหญ่เกิน ๑๖ นิ้ว ต้องไม่มีการสร้างป้อมค่ายบนเกาะกวม (Guam) ฮ่องกง มานิลา และที่อื่นใดใกล้ญี่ปุ่นมากกว่าฮาไวอิ (Hawaii) และสิงคโปร์ ข้อตกลงนี้ทำให้ญี่ปุ่นมีอำนาจโดดเด่นชัดครอบงำน่านน้ำแปซิฟิคตะวันตกและเป็นผู้ที่กุมชายฝั่งจีนไว้ในมืออย่างหนักแน่นยิ่ง

สำหรับจีนเอง สนธิสัญญาเก้ามหาอำนาจ (Nine Power) ที่ลงนามโดยเบลเยี่ยม อิตาลี เนเธอร์แลนด์ และโปรตุเกส เช่นเดียวกับจีน และสี่ประเทศแห่งสนธิสัญญาสี่มหาอำนาจเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.๑๙๒๒ ระบุให้จีนได้ควบคุมการภาษีศุลกากรอย่างใหญ่หลวงมากขึ้น และได้ระบุข้อความไว้ในรูปแบบที่เหมาะควรซึ่งเป็นการเน้นอย่างหนักแน่นใช้กันครั้งแล้วครั้งเล่ามาแล้วเป็นเวลา ๒๐ ปี คือ บรรดามหาอำนาจจะเคารพในเอกราชและบูรณภาพของจีน จะละเว้นจากการแสวงหาสิทธิพิเศษโดยเบียดบังอีกฝ่าย และจะหลีกเลี่ยงจากการแทรกแซงกิจการภายในของจีนที่พยายาม "จะพัฒนาและรักษาไว้ซึ่งการปกครองที่มีประสิทธิผลและมีความมั่นคงของจีนเอง"[๖๑] คำมั่นสัญญานั้นจึงเป็นสิ่งที่ถือว่ามีความสำคัญในตัวของมันเอง คำมั่นนั้นเป็นสิ่งที่จะปฏิบัติได้หรือไม่นั้นเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะทำได้ โดยเฉพาะเมื่อสนธิสัญญานั้นไม่ได้จัดตั้งกลไกใด ๆ เพื่อใช้บังคับสัญญา ประโยชน์ประการเดียวของสัญญาก็คือ เป็นการสร้างบรรยากาศให้จีนกับญี่ปุ่นสามารถทำความตกลงกันในเรื่องความแตกต่างด้วยเรื่องชานตุงเป็นข้อตกลงร่วมกันในวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ค.ศ.๑๙๒๒ ระบุฟื้นฟูอำนาจอธิปไตยของจีนในมณฑลนั้นและให้สัตยาบันอภิสิทธิ์ทางเศรษฐกิจที่ให้แก่ญี่ปุ่น

อันที่จริง การผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างประเทศเป็นผลสำเร็จของการประชุมที่กรุงวอชิงตัน โดยแสดงจากการที่เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ.๑๙๒๒ ญี่ปุ่นตัดสินใจท้ายสุดที่จะถอนทหารออกจากไซบีเรีย แม้ว่าจะกินเวลาอีก ๓ ปีก่อนที่ญี่ปุ่นจะถอนทหารออกจากเกาะสักคาลินตอนเหนือและมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับรุสเซีย การตัดสินใจเช่นนั้นพร้อมกับการตัดสินใจเรื่องกำลังแสนยานุภาพทางทะเลดูเหมือนว่าจะทำให้การเริ่มต้นนั้นเป็นไปไม่ได้ แน่นอนที่ว่า หลายปีต่อมาถือเป็นระยะที่มีการย้ำหนักแน่นเรื่องการขยายตัวทางทหาร เป็นโฉมหน้าหนึ่งของนโยบายที่เกี่ยวพันกับชื่อเสียงของ นายชิเดฮารา (Shidehara Kiguro) ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ ระหว่างเดือนมิถุนายน ค.ศ.๑๙๑๔ ถึงเมษายน ค.ศ.๑๙๑๗ และระหว่างเดือน

กรกฎาคม ค.ศ.๑๙๒๙ ถึงเดือนธันวาคม ค.ศ.๑๙๓๑

ในแง่หนึ่ง ท่าทีประนีประนอมกันซึ่งเป็นลักษณะการกระทำของชิเดฮาราน้นถือว่าเป็นการเข้าใจผิดไปบ้างบางประการ ญี่ปุ่นมิได้สละผลประโยชน์ที่ได้ในระหว่างสงคราม ตรงกันข้ามกลับมีผลประโยชน์ที่ให้กอบโกยได้เต็มที่ ดุลยภาพแห่งอำนาจในญี่ปุ่น ซึ่งจะทำให้ความไม่รุนแรงเป็นไปได้นั้นก็ไม่ปรากฏตั้งมั่นดังที่คาดกัน มีลางบอกเหตุว่า สถาบันหลักมีสัญญาณอ่อนแอลงในการที่จะดำเนินการต่างประเทศ เพราะคณะที่ปรึกษาส่วนพระองค์ไม่ปรากฏอิทธิพลหรือมีอิทธิพลเสื่อมลง ทำให้พื้นฐานแห่งนโยบายของชิเดฮาราไม่มั่นคง ความจริงที่เด่นยิ่งอีกประการหนึ่งก็คือ กองทัพบกมิได้เพียงแต่พัฒนาทรรศนะส่วนตนไปในแง่ที่ต้องการให้สิ่งใดที่ตนปรารถนานั้นได้สำเร็จผลโดยเฉพาะเรื่องจีนและเกาหลีเท่านั้น หากแต่กองทัพบกยังค้นพบวิธีการที่จะทำให้สิ่งที่ตนปรารถนานั้นมีผลใช้บังคับได้ด้วยโดยมิได้คำนึงถึงข้อวินิจฉัยของรัฐบาล ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ได้แสดงเป็นครั้งแรกให้เห็นข้อพิพาทเรื่องไซบีเรีย ซึ่งยุติลงด้วยการที่กองทัพสูญเสียความนิยมจากประชาชนไปชั่วขณะ ข้อพิพาทนั้นจะรุนแรงยิ่งขึ้นอีกใน ค.ศ.๑๙๓๑

อย่างไรก็ตาม ก่อนจะดำเนินเรื่องนั้นต่อไป เราจำเป็นที่จะต้องตรวจตราประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นอีกแง่มุมหนึ่งตั้งแต่ ค.ศ.๑๙๑๔ นั่นคือความเติบใหญ่ทางเศรษฐกิจจากการที่สงครามได้ให้โอกาสวาระและผลของความเติบใหญ่นั้นต่อการเมืองภายในประเทศ พัฒนาการในด้านเศรษฐกิจนี้เองที่ทำให้กรรมวิธีของชิเดฮารามีน้ำหนักหนักแน่นแม้จะไม่ยืนนานในการสะท้อนความปรารถนาของญี่ปุ่น กรรมวิธีของเขายังมีส่วนทำให้เกิดกิจกรรมมากมายโดยกลุ่มคนที่พยายามจะหันเหนโยบายต่างประเทศให้ไปสู่ทิศทางที่โอคูมาและเตรอชิได้เลือกแล้ว อีกทั้งพร้อม ๆ กับข้อโต้แย้งก็มีความเข้มงวดกวดขันต่อรูปแบบของสังคมที่จะวิวัฒนาการขึ้นมาในรอบสิบปีของปี ๒๐ แห่งนักเสรีนิยม (คือทศวรรษที่ ๑๙๒๐) และพบว่าผู้ที่ให้ความสนับสนุนนั้นคือประชาชนฝ่ายที่ได้รับความทุกข์ยากอันสืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ